

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTEI – 80

KONFERENCES REFERĀTU TĒZES

Rīga 1999

L.Osipovs

MANI STUDIJU UN DARBA GADI LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ

Rīgas Valsts tehnikuma ķīmijas nodaļu beidzu 1937.gada pavasarī. Rudenī sāku studēt Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē. Toreiz studēšana notika pēc priekšmetu sistēmas. Bija noteikts kārtojamo eksāmenu skaits mācību gadā. Apgūstamo mācības priekšmetu sēcību izvēlējās pats students. Lekcijas pamatā lasīja latviešu valodā, bet dažas arī vācu valodā, piemēram, prof. B.Popovs – mineralogiju, kristalogrāfiju un petrologiju. Dažas mācību grāmatas – G.Vanaga, A.Ķešāna, M.Centneršvēra u.c. bija latviešu valodā. Plaši lietoja grāmatas vācu valodā: Remī, Tredvelu, Bergeru, Ber-Lungi, Ost Rossovu, Ulmani un Beilšteinu. Studiju sākumā jauno studentu pārsteidza daži akadēmiskās dzīves sīkumi: katru rītu fakultātē sagaidīja un vakaros pavadīja stalts, formā tērpts šveicars; kāju švīkāšana, ierodoties profesoram lekcijā vai pasakot kādu interesantu teikumu.

Pēc nokārtota eksāmena profesors studentam pasniedza roku un novēlēja sekmes turpmākajās studijās. Jaunajam studentam vajadzēja pierast laika apzīmējumiem: lekciju sākums bija izziņots 10.00, bet precīzi sākās 10.15. Stimulēja svešvalodu apguvi: no ārzemju periodikas studentam tika uzdots sagatavot referātu par noteiktu tēmu latviešu valodā, kura jālasa auditorijas priekšā.

Studiju laikā 1939.gada 6.maijā mani iesauca Latvijas armijā. Dienēju Sapieru pulkā – Bolderājā pulka štābā par rakstvedi līdz 1940.gada 20.augustam. 1940.gada 16.jūnijā PSRS okupējā Latviju. Sapieru pulks tika ielenkts no padomju tankiem, kas izvietojās uz Bolderājas kāpas. Šajā gadā pirmo reizi pulks nesvinēja Līgo dienu.

1940.gada 1.septembrī atjaunoju studijas ķīmijas fakultātē. Tajā laikā dekāna pienākumus pildīja prof. A.Ieviņš. Veidojās jauna kārtība. Studentu sadzīves, disciplīnas, nesekmības un tam līdzīgus jautājumus dekāns sāka apspriest ar studentu aktīvu. 1941.gada 16.jūnijā notika pirmā iedzīvotāju deportācija uz Sibīriju. Deportēja arī daudzus mācības spēkus un students. 1941.gada 22.jūnijā sākās karš. Latvijā ienāca Vācijas armija. Beidzās Baigais gads. Nošāva doc.Bruno Ogriņu, kas bija darbojies arī kādā komisariātā. 1941.gada augusta vidū sāku strādāt I.C.Jessena porcelāna fabrikā nošautā inženiera S.Aleksejeva vietā. 1942.gadā fakultātē paziņoja, ka studenti, kuri apņemas beigt studijas divos gados, pa mācību laiku netiks iesaukti leģionā. Tāpēc 1942.gada 31.oktobrī pārtraucu darbu fabrikā un uzsāku intensīvas studijas. 1944.gadā pēc valsts eksāmenu nokārtošanas un sekmīga diplomdarba (Hanča piridīna sintēze) aizstāvēšanas 30.aprīlī ieguvu inženiera ķīmiķa grādu. Šo grādu vēlāk padomju okupācijas vara neatzina. 1947.gadā, pēdējā termiņā, iepriekš nokārtojis marksisma leņinisma filozofijas, politekonomijas, partijas tsā kursa eksāmenus un, otro reizi aizstāvot diplomdarbu, ieguvu kvalifikāciju – inženieris ķīmiķis.

Pēc diplomdarba aizstāvēšanas 1944.gadā paliku strādāt pie doc.J.Eiduka par subasistentu (laborantu). Strādāju līgumdarbu par ātri saistošajiem cementiem. 1944.gadā vāciešiem "īsinot fronti", Sarkanā armija pārgāja Latvijas robežu. Cīņas sākās Latvijas teritorijā. Vienlaicīgi sākās panika. Lielākā daļa iedzīvotāju, pazīstot boļševiku valdīšanas metodes, novēlējās būt par nākošā Baigā laika upuriem. Minēto iemeslu dēļ vasaras beigās sākās masveida iedzīvotāju pārvietošanās uz rietumiem un laukiem pie radiem cerībā, ka drīz beigsies karš un Latvijā boļševiki nepalik. Arī mācību spēki un darbinieki izklīda.

1944.gada 13.oktobrī agrā rīta stundā no Meža parka puses pa Rīgas tumšajām, vēl krēsleinajām ielām ienāca pirmie sarkanarmieši. Pa vienam kā ēnas karavīri pārvietojās gar māju sienām un žogiem uz Rīgas centra pusi. Vēlāk parādījās pajūgi ar karavīriem. Šī rudens diena bija silta un saulaina. Brīvības ielas daļa, kuru es redzēju, no gaisa tilta līdz Cēsu ielai bija piemēslota ar zirgu un govju mēsliem apmēram 10 līdz 15 centimetru biezā slānī. Pie Romas viesnīcas uz ielas gulēja cilvēku liķi. Pagriezienā uz Centrālo staciju visi tramvaja vadi haotiski gulēja uz ielas. Daugavas mala starp dzelzceļa tiltu un Eksporta ielu bija uzspridzināta, bedrēs atradās karavīru liķi.

Ķīmijas fakultātes ēka 13.oktobrī stāvēja ar daudzām izsistām loga rūtīm, bet bez lielākām postījuma pazīmēm. Satiku kalpoņus Mizoni un Kurzemnieku. 14.oktobrī atnācu uz fakultāti. No mācību personāla vēl bija – prof. A.Ķešāns un asistents J.Balodis. Ar katru nākošo dienu atgriezās palikušie darbinieki. Prof. A.Ķešāns vienlaicīgi pildīja universitātes rektora un Ķīmijas fakultātes dekāna pienākumus. Drīz par rektoru no Padomju Savienības iesūtīja prof. M.Kadeku. Sabrauca arī citi mācību spēki. Pārraudzīju palikušās doc. J.Ēduka laboratorijas un sāku vadīt tehnoloģijas laboratoriju. Šo laboratoriju rudens semestrī beidza kādi 3-4 vecie studenti. Pavasara semestrī fakultātē darbs ritēja normālāk, jo atgriezās vairāk veco studentu. Līdz 1945./46.m.g. tika sakomplektēti fakultātes štati un uzņemti jaunie I kursa studenti, kuri tālāk studēja pēc kursu sistēmas. Pamazām dzīve iekļāvās padomju ikdienā. Universitātē līdz 1958.gadam – Rīgas Politehniskā institūta atjaunošana, es no subasistenta izaugu līdz docentam un ieņēmu Ķīmijas tehnoloģijas katedras vadītāja vietu. Čeka mani vervēja par savu aģentu, bet nesavervēja.